

IZABELA LIPIŃSKA

Wpływ rozporządzenia UE nr 2017/2393 na prawną organizację ryнку mleka i przetworów mlecznych

1. Artykuł porusza zagadnienia związane z prawną organizacją unijnego rynku mleka i przetworów mlecznych w aspekcie ostatniej zmiany przepisów nań oddziałujących. Chodzi o pewne rozwiązania prawne, które mają na celu wzmocnienie roli producentów rolnych oraz ich organizacji w łańcuchu dostaw produktów rolno-spożywczych. Na istotę omawianych zagadnień wpływa fakt, że to na producencie rolnym ciąży konieczność podejmowania decyzji odnośnie wytworzenia surowców rolnych, pozyskania ich optymalnej ilości i jakości. Nie działa on jednak w sposób swobodny, bowiem proces produkcji jest kształtowany poprzez przyjęte zobowiązania. Wynikają one ze stosunków umownych, których producent rolny jest stroną wobec przemysłu rolno-spożywczego.

Warto podkreślić, że unijny rynek mleka i przetworów mlecznych jest bardzo wrażliwy na przemiany zachodzące na rynku światowym, w tym w szczególności zmiany w produkcji u jego głównych konkurentów, tj. USA, Brazylii, Rosji, Nowej Zelandii czy Indiach. Determinują one wysokość cen zarówno mleka surowego, jak i przetworzonego, a tym samym opłacalność produkcji¹.

Funkcjonowanie rynku mleka w zmiennym środowisku gospodarczym uwarunkowuje nieustanne prace nad jego właściwym ukształtowaniem, adekwatnym do potrzeb producentów mleka. Chodzi tu o takie sformułowanie prawnych instrumentów nań oddziałujących, aby przyczyniały się do jego rozwoju, trwałości i innowacyjności. Jednocześnie pozbawienie go sztywnej struktury kwotowej w 2015 r. uszczupliło jego ramy organizacyjno-wspierające, czego skutkiem było dalsze osłabienie pozycji producenta rolnego w schemacie łańcucha dostaw

¹ Zob. I. Lipińska, *Prawna organizacja rynku rolnego w aspekcie zarządzania ryzykiem w produkcji rolnej*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2017, t. XXVI, z. 1, s. 415-432.

żywności. Mimo wprowadzenia tzw. „siatki bezpieczeństwa”, nadal producent wydaje się być jego najsłabszym ogniwem².

Jak zauważa L. Russo, rozwiązania prawne przyjęte w rozporządzeniu o jednolitej wspólnej organizacji rynku nr 1308/2013 potwierdzają wagę, jaką prawo UE przypisuje rozwojowi całego rynku wychodząc poza ogólne prawne konstrukcje sektorowe³. Prawodawca nadaje określoną rolę odpowiednim strukturom zrzeszeniowym producentów rolnych i międzybranżowym w celu poprawy konkurencyjności rolników na rynku, a nawet wychodząc dalej – przez rozszerzenie na wszystkie sektory wspólnej organizacji rynku rozwiązań wcześniej przewidzianych jedynie dla sektora mleka i produktów mlecznych. Zasadniczo można dostrzec dwa nurty oddziaływania prawodawcy w tym zakresie. Po pierwsze, wskazuje on na doniosłą rolę w kształtowaniu rynku, jaką mogą odgrywać organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe. Po drugie, widzi potrzebę wprowadzenia przez państwa członkowskie pisemnych umów odnoszących się do pierwszej sprzedaży produktów rolnych.

Przeprowadzone w wybranych państwach UE badania empiryczne wykazały, że producenci rolni zdecydowanie opowiadają się za „projektowaniem” umów na dostawy mleka surowego pod względem ich treści, jak i czasu trwania. Co więcej, zwolnienie rolników z obowiązku dostaw i umożliwienie im sprzedaży do więcej niż jednego przetwórcy mleka jest postrzegane jako poprawa zarówno jeśli chodzi o elastyczność branży, jak i ich pozycję jako szeroko rozumianych przedsiębiorców⁴.

Specyfika omawianego rynku powoduje, że istnieje asymetria siły przetargowej pomiędzy jego „graczami”. Implikuje to pewne odmienne traktowanie prawne, odznaczające się szeregiem działań o charakterze ochronnym, ukierunkowanym na producentów rolnych na tle innych przedsiębiorców z pozostałych branż przemysłu. Uzasadnia to poszukiwanie nowych rozwiązań prawnych dla rynku mleka i jego uczestników⁵.

Efektom ostatnich prac legislacyjnych nad prawną organizacją omawianego rynku było przyjęcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2393 z 13 grudnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenia (UE)

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 261/2012 z 14 marca 2012 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do stosunków umownych w sektorze mleka i przetworów mlecznych, Dz. Urz. UE L 094, 30.03.2012, s. 38.

³ Tak L. Russo, *Reforma WPR z 2013 r. i stosunki umowne pomiędzy uczestnikami rynku*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2014, nr 2, s. 151-173.

⁴ Zob. np. S. Schlecht, N. Steffen, A. Spiller, *Vertragsmanagement in Molkereien nach Auslaufen der Milchquotenregelung*, „German Journal of Agricultural Economics” 2013, nr 2, s. 1-17; Y. Zavelberg, C. Wieck, T. Heckeley, *Entry deterring effects of contractual relations in the dairy processing sector*, „Agricultural and Resource Economics Discussion Paper” 2014, nr 3, s. 1-24.

⁵ Ibidem.

nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), (UE) nr 1306/2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania, (UE) nr 1307/2013 ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej, (UE) nr 1308/2013 ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz (UE) nr 652/2014 ustanawiające przepisy w zakresie zarządzania wydatkami odnoszącymi się do łańcucha żywnościowego, zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt oraz dotyczącymi zdrowia roślin i materiału przeznaczonego do reprodukcji roślin⁶. To tzw. rozporządzenie zbiorcze (OMNIBUS) zmienia 4 akty normatywne z zakresu wspólnej polityki rolnej, tj. o płatnościach bezpośrednich, rozwoju obszarów wiejskich, wspólnej organizacji rynków oraz rozporządzenie horyzontalne. W ramach wspólnej organizacji rynków, niektóre prerogatywy organizacji producenckich, takie jak planowanie produkcji, optymalizacja jej kosztów, wprowadzanie produktów rolnych na rynek i negocjowanie umów na dostawy, zostały rozszerzone na wszystkie sektory, a w przypadku rynku mleka uległy pewnym przemianom. Założeniem prawodawcy było uproszczenie przepisów w tym zakresie.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy i na ile wprowadzone 1 stycznia 2018 r. zmiany w prawnej organizacji rynku mleka i jego przetworów przyczyniają się do poprawy bytu producentów mleka i rozwoju rynku.

2. Podstawy prawne funkcjonowania rynku mleka zostały ustanowione w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007⁷. Punktem wyjścia przyjętych założeń normatywnych była konieczność zapewnienia rentownego rozwoju rynku i produkcji, a tym samym odpowiedniego poziomu życia producentom mleka w związku z przeprowadzaną jego gruntowną reformą⁸.

Wprowadzona w styczniu br. nowelizacja rozporządzenia nr 1308/2013 nie zmienia ram organizacyjnych rynku, a odnosi się zasadniczo do dwóch kwestii – obowiązku zawierania umów dostawy mleka surowego oraz negocjacji umownych w tym sektorze.

⁶ Dz.Urz. UE L 350, 29.12.2017, s. 15-49.

⁷ Dz.Urz. UE L 347 20.12.2013, s. 671-854.

⁸ Szerzej na ten temat pisze A. Suchoń, *Funkcjonowanie rynku mleka po likwidacji kwotowania – wybrane aspekty prawne*, „Studia Iuridica Agraria” 2016, nr XIV, s. 297-303.

Jak zauważa prawodawca w preambule do omawianego rozporządzenia, stosowanie umów może pomóc we wzmocnieniu odpowiedzialności podmiotów będących uczestnikami łańcucha rolno-produkcyjnego oraz w zwiększeniu ich świadomości w zakresie potrzeby lepszego uwzględniania sygnałów z rynku, poprawy transmisji cen oraz dostosowania podaży do popytu, a także unikania pewnych nieuczciwych praktyk handlowych⁹. Aby stworzyć zachętę do korzystania z takich umów na rynku mleka i przetworów mlecznych, a także w innych sektorach, producenci, organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów powinny mieć prawo zwrócenia się o pisemną umowę, nawet jeżeli dane państwo członkowskie nie przewidziało obowiązkowego stosowania takich umów.

Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 148 rozp. nr 1308/2013 odnośnie stosunków umownych w sektorze mleka i przetworów mlecznych, prawodawca przewidział dowolność co do formy zawieranej umowy dostawy. Jednakże państwo członkowskie może postanowić, że na jego terytorium każda dostawa mleka surowego przez rolnika do przetwórcy musi być przedmiotem pisemnej umowy między stronami. Ponadto państwo może zdecydować, że pierwsi skupujący muszą złożyć pisemną ofertę zawarcia takiej umowy. Wprowadzenie obowiązkowych umów powoduje, że zarówno treść umowy, jak i jej oferta nie są dowolne i muszą spełniać ustalone przepisami prawa warunki. Jednocześnie państwo członkowskie powinno określić, który etap lub etapy dostawy są objęte taką umową, jeżeli dostawa mleka surowego jest dokonywana za pośrednictwem jednego lub większej liczby nabywców¹⁰.

Warto dodać, że według badań przeprowadzonych na zlecenie Komisji w 2016 r. obowiązkowe umowy dostawy, podlegające art. 148 rozp. 1308/2013, obejmują 41 % unijnych dostaw mleka w 13 państwach członkowskich¹¹. W Bułgarii, Francji, Włoszech, Polsce i Rumunii obligatoryjne umowy pisemne mają zastosowanie wyłącznie do stosunków pomiędzy producentami a pierwszymi podmiotami skupującymi¹². W pozostałych państwach członkowskich, tj. Hiszpa-

⁹ Zob. Wątek nr 50 preambuły do rozp. 2017/2393.

¹⁰ Nabywcą jest przedsiębiorstwo, które przewozi surowe mleko od rolnika lub innego nabywcy do przetwórcy mleka surowego lub innego nabywcy. Jednocześnie przewożenie łączy się z przeniesieniem prawa własności do mleka surowego.

¹¹ Tak Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady: Rozwój sytuacji na rynku mleczarskim i funkcjonowanie przepisów dotyczących „pakietu mlecznego”, Bruksela, 24.11.2016, COM(2016) 724 final, 1-19.

¹² W Polsce na podstawie art. 38q ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 401 ze zm.), każde dostarczenie produktów rolnych (...), z wyłączeniem sprzedaży bezpośredniej, przez producentów, grupy producentów tych produktów, organizacje takich producentów albo zrzeszenia organizacji takich producentów do pierwszego nabywcy wymaga zawarcia umowy obejmującej jedną lub wiele dostaw, spełniającej warunki

nii, na Litwie, Cyprze, Węgrzech, Słowacji, Chorwacji, Portugalii oraz Słowenii ustalone warunki co do umów mają zastosowanie do wszystkich stosunków w zakresie podaży w łańcuchu między rolnikami a przetwórcami, nawet jeżeli występuje między nimi kilku pośredników.

Na skutek wprowadzonej nowelizacji, pomimo że państwo członkowskie nie zdecyduje o konieczności zawierania umów pisemnych, prawodawca przyznał uprawnienie do domagania się zawarcia takiej umowy producentowi, organizacji producentów lub zrzeszeniu organizacji producentów (art. 4 pkt 8 lit. a rozp. 2017/2393). Podmioty te mogą wymagać, aby każda dostawa mleka surowego do jego przetwórcy była przedmiotem pisemnej umowy między stronami lub pisemnej oferty umowy od pierwszych podmiotów skupujących, na warunkach określonych przepisami omawianego rozporządzenia. Przyznanie tego uprawnienia pozwala na szersze oddziaływanie podmiotów bezpośrednio będących uczestnikami rynku, którzy lepiej dostrzegają potrzeby jego wzmożonej ochrony. W tym przypadku chodzi o wzmocnienie pozycji negocjacyjnej producenta rolnego i zagwarantowania mu w pełni ustalonych umową warunków dostawy. Warto dodać, że poza omawianym aktem normatywnym, kwestie te pojawiają się w wielu oficjalnych dokumentach unijnych. Jednymi z ostatnich przyjętych na poziomie Unii Europejskiej dokumentów są Sprawozdanie w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności z 2016 r. oraz Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności¹³. Z ich treści wyraźnie wynika konieczność rozszerzenia i skutecznego egzekwowania zasad dobrych praktyk w negocjacjach umownych¹⁴.

Przyjęta reguła co do zawierania umów pisemnych nie ma zastosowania jeżeli pierwszym podmiotem skupującym jest mikroprzedsiębiorstwo bądź małe lub średnie przedsiębiorstwo w rozumieniu zalecenia Komisji Europejskiej nr 2003/361/WE¹⁵. Wówczas pisemna umowa lub oferta umowy nie są obowiązkowe. Według prawodawcy nie ogranicza to jednak możliwości korzystania przez strony ze standardowej umowy sporządzonej przez organizację międzybranżową (art. 4 pkt 8 zd. 2 rozp. 2017/2393).

określone w przepisach UE; w przypadku mleka surowego są to warunki o których mowa w art. 148 ust. 2 rozp. nr 1308/2013.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Szerzej I. Lipińska, *Producent rolny wobec nieuczciwych praktyk handlowych – wybrane zagadnienia prawne*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2017, nr 2, s. 61-76.

¹⁵ Zalecenie Komisji z 6 maja 2003 r. dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich (notyfikowane jako dokument nr C(2003) 1422) (Tekst mający znaczenie dla EOG), (2003/361/WE), Dz.Urz. UE L 124, z 20.05.2003, s. 36; Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności (2015/2065(INI)).

Ponadto zawarcie umowy lub jej oferty nie jest wymagane w przypadku, gdy mleko surowe jest dostarczane do spółdzielni przez jej członka, o ile jej statut lub zasady i decyzje w nim przewidziane lub z niego wynikające zawierają przepisy o skutkach podobnych do przepisów zawartych w art. 148 ust. 2 rozp. 1308/2013.

Stosownie do wprowadzonej modyfikacji, umowa lub oferta umowy powinna być sporządzana w formie pisemnej przed dostawą, a musi zawierać elementy wskazane w art. 148 ust. 2 rozp. 1308/2013. Jednym z takich elementów jest cena za dostawę, która jest niezmienna. Jest ona obliczana poprzez połączenie różnych czynników określonych w umowie. Mogą one w szczególności obejmować wskaźniki rynku odzwierciedlające zmianę warunków na rynku, dostarczoną ilość, jakość lub skład dostarczonego mleka surowego. Jak można zauważyć, przyjęta konstrukcja ustalania ceny wynika z potrzeby zabezpieczenia producenta mleka przed nieoczekiwaną zmianą na rynku i tym samym należy ją uznać za sposób zarządzania ryzykiem rynkowym. Do pozostałych niezbędnych elementów umowy, które determinują jej treść należy ilość mleka surowego, którą można dostarczyć lub która musi zostać dostarczona, wraz ze wskazaniem terminów dostaw, czas trwania umowy, szczegóły dotyczące terminów i procedur płatności; ustalenia dotyczące odbioru lub dostawy mleka surowego oraz przepisy mające zastosowanie w przypadku zaistnienia siły wyższej.

W pierwotnym brzmieniu art. 148 ust. 4 rozp. 1308/2013 wszystkie elementy umów na dostawę mleka surowego zawieranych przez rolników, jego nabywców lub przetwórców, były swobodnie negocjowane między stronami. Prawodawca przyjął, że jeżeli państwo członkowskie postanowi wprowadzić obowiązek zawierania pisemnej umowy, może ono określić minimalny okres jej obowiązywania, który ma zastosowanie wyłącznie do umów pisemnych między rolnikiem i pierwszym podmiotem skupującym mleko. Okres ten wynosi co najmniej sześć miesięcy i nie może zakłócać właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Natomiast w przypadku, gdy państwo członkowskie postanowi, że pierwszy podmiot skupujący musi złożyć pisemną ofertę umowy rolnikowi, może postanowić, że także oferta powinna objąć minimalny okres obowiązywania umowy. Jest to przejawem uprawnienia leżącego po stronie państwa co do narzucania określonych klauzul umownych. Znalazło to szczególny wyraz we wprowadzonej z 1 stycznia 2018 r. zmianie polegającej na możliwości nałożenia na strony obowiązku uzgodnienia relacji między daną dostarczoną ilością mleka a ceną do zapłaty za tę dostawę oraz ustaleniu minimalnego okresu obowiązywania, który ma zastosowanie wyłącznie do umów pisemnych między rolnikiem a pierwszym podmiotem skupującym. Długość

minimalnego okres obowiązywania umowy pozostał bez zmian. Przyjmując takie rozwiązanie prawodawca uznał, że konieczne jest umożliwienie stronom osiągnięcia przejrzystości umów co do dostarczanych ilości i zapłaty.

3. Jak już zauważono, bardzo istotną rolę w kształtowaniu rynku mleka oraz w zwiększaniu siły przetargowej i wzmacnianiu pozycji producentów rolnych oraz dostawców w łańcuchu dostaw żywności odgrywają organizacje producentów i ich zrzeszenia. Dlatego Komisja, w drodze odpowiedniej legislacji, zachęca producentów do przystępowania do nich. Działania organizacji mogą przyczyniać się do koncentracji podaży, poprawy wprowadzania produktów do obrotu, planowania i dostosowywania produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji i stabilizowania cen producenta, stosowania narzędzi zarządzania ryzykiem dostępnymi dla ich członków, etc. Przyczyniają się one do wzmocnienia pozycji producentów w łańcuchu dostaw żywności. Szczególna ich rola została wytyczona przez prawodawcę w zakresie negocjacji umów dotyczących dostaw produktów rolnych przez takie organizacje producentów. Jednakże takich organizacji nie działa wystarczająca liczba. Otóż wg danych pozyskanych Komisji, do końca 2015 r. w ramach przepisów dotyczących pakietu mlecznego 11 państw członkowskich uznało 260 organizacji producentów, z czego większość funkcjonuje w trzech państwach członkowskich, tj. Niemczech, Francji i Włoszech¹⁶. Aby temu zaradzić, prawodawca przewidział w omawianym ramowym rozporządzeniu wsparcie finansowe w celu zachęcenia do ich tworzenia.

W nowym brzmieniu art. 149 rozp. 1308/2013 mogą one negocjować treści umów w imieniu swoich członków będących rolnikami i to w odniesieniu do części lub całości ich wspólnej produkcji. Przy czym działania te może jedynie prowadzić organizacja, która została uznana na mocy art. 161 ust. 1 rozp. 1308/2013. Również i w tym przypadku nastąpiła pewna modyfikacja rozwiązań prawnych odnosząca się do zmiany podstawy prawnej uznania takiej organizacji.

Zgodnie ze zmodyfikowanym art. 161 rozp. 1308/2013 państwa członkowskie uznają za organizacje producentów w sektorze mleka i przetworów mlecznych całe podmioty prawne lub wyraźnie określone części takich podmiotów na ich wnioski. Przy czym muszą one spełniać szereg warunków. Po pierwsze muszą być ustanowione przez producentów w omawianym sektorze, a do ich celów należy zapewnić planowanie i dostosowywanie produkcji do popytu, w szczególności w odniesieniu do jakości i ilości, koncentracja podaży oraz

¹⁶ Sprawozdanie, op.cit., s. 7.

wprowadzanie do obrotu produktów wytwarzanych przez ich członków, jak i optymalizacja kosztów produkcji oraz stabilizowanie cen producentów. Po drugie, organizacje mają minimalną liczbę członków lub wytwarzają określaną przez dane państwo członkowskie minimalną wielkość zbywalnej produkcji w sektorze, w którym działają. Po trzecie, istnieją wystarczające dowody wskazujące na to, że są one w stanie właściwie prowadzić swoją działalność zarówno w kategoriach czasu, jak i efektywności oraz koncentracji podaży. Po czwarte, posiadają statut zgodny z przepisami omawianego rozporządzenia.

Zmianie uległy także ogólne przepisy dotyczące organizacji producentów. Otóż w art. 152 rozp. 1308/2013 ustalono, że państwa członkowskie mogą na wniosek uznawać organizacje producentów, które powstały z inicjatywy producentów i prowadzą jeden lub więcej określonych rodzajów działalności. Do działalności tych prawodawca zalicza wspólne: przetwarzanie, dystrybucję, w tym również wspólne platformy sprzedaży lub wspólny transport, pakowanie, etykietowanie lub promocję, organizację kontroli jakości, wykorzystywanie urządzeń lub miejsc składowania, zarządzanie odpadami pochodzącymi bezpośrednio z produkcji, pozyskiwanie środków produkcji oraz wszelkie inne rodzaje wspólnej działalności usługowej prowadzone z myślą o realizacji jednego z celów wymienionych w rozporządzeniu. Mowa tu w szczególności o zapewnieniu planowania i dostosowywania produkcji do popytu, w szczególności w odniesieniu do jakości i ilości; skupienia dostaw i umieszczania na rynku produktów wytwarzanych przez ich członków, optymalizacji kosztów produkcji i zysków z inwestycji służących utrzymywaniu standardów dotyczących ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt oraz stabilizowanie cen producentów oraz prowadzeniu badań i opracowywanie inicjatyw dotyczących zrównoważonych metod produkcji, innowacyjnych praktyk, konkurencyjności gospodarce i rozwoju sytuacji rynkowej (art. 152 lit. c rozp. 1308/2013).

Dokonana modyfikacja co do uzasadnienia tworzenia organizacji, jak zauważa prawodawca w preambule do rozp. 2017/2393, przyczynia się do realizacji celów WPR określonych w art. 39 TFUE, gdyż nie tylko wzmacnia pozycję rolników w łańcuchu dostaw żywności, ale może przyczyniać się do lepszego funkcjonowania tego łańcucha. Na zasadzie odstępstwa od art. 101 TUE możliwość prowadzenia takiej działalności, jak planowanie produkcji, optymalizacja kosztów, wprowadzanie do obrotu produktów członków i prowadzenie negocjacji umów (art. 152 ust. 1 lit. b) w nowym brzmieniu), powinna być zatem wyraźnie uregulowana jako prawo uznanych organizacji producentów we wszystkich sektorach, dla których przewidziana jest wspólna organizacja rynków. Rodzaje wskazanych powyżej działalności mogą być jednakże prowadzone pod warunkiem, że jeden lub więcej rodzajów działalności jest rzeczywiście prowadzony, a organizacja producentów koncentruje podaż i wprowadza do obrotu produkty swoich członków,

bez względu na to, czy ma miejsce przeniesienie prawa własności do produktów rolnych przez producentów na organizację producentów, a także bez względu na to, czy negocjowana cena jest taka sama w odniesieniu do zbiorczej produkcji niektórych lub wszystkich jej członków, pod warunkiem, że ci producenci nie są członkami jakiegokolwiek innej organizacji producentów w odniesieniu do produktów objętych działalnością, o której mowa w akapicie pierwszym, oraz pod warunkiem, że dany produkt rolny nie podlega obowiązkowi dostaw wynikającemu z członkostwa rolnika w spółdzielni, która sama nie jest członkiem danych organizacji producentów, zgodnie z warunkami określonymi w statucie spółdzielni lub zasadami i decyzjami w nim przewidzianymi lub z niego wynikającymi.

Nowym rozwiązaniem jest umożliwienie państwom członkowskim wprowadzenia odstępstwa od konieczności spełniania warunku o nieprzynależeniu do jakiegokolwiek innej organizacji producentów mleka. Może to nastąpić tylko w uzasadnionych przypadkach, gdy będący producentami członkowie posiadają dwie różne jednostki produkcyjne znajdujące się na różnych obszarach geograficznych.

Ponadto państwa członkowskie mogą, na wniosek, podjąć więcej niż jedną decyzję w sprawie uznania w przypadku organizacji producentów działającej w kilku sektorach. Następuje to pod warunkiem, że dana organizacja producentów spełnia warunki uznania określone w art. 154 ust. rozp. 1308/2013 w odniesieniu do każdego sektora, dla którego występuje ona o uznanie. Jednocześnie prawodawca wskazał, że organizacje producentów uznane przed 1 stycznia 2018 r., ale nie spełniające warunków rozporządzenia, muszą je spełnić w nieprzekraczalnym terminie 31 grudnia 2020 r.

Warto dodać, że oprócz zastosowania art. 102 TFUE do organizacji producentów, należy wprowadzić zabezpieczenia w celu zapewnienia, aby taka działalność nie wykluczała konkurencji ani nie zagrażała celom określonym w art. 39 TFUE. Organy ochrony konkurencji powinny mieć prawo do interwencji w takich przypadkach oraz do decydowania, czy działalność taka powinna zostać w przyszłości zmieniona, zakończona lub nie powinna być wcale prowadzona. Do czasu przyjęcia decyzji przez organ ochrony konkurencji, działalność prowadzoną przez organizację producentów należy uznać za zgodną z prawem. Zrzeszenia organizacji producentów uznane na mocy art. 156 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 powinny móc korzystać z tego odstępstwa – w odniesieniu do działalności, którą same prowadzą – w takim samym zakresie i na takich samych warunkach, co organizacje producentów.

4. Przyjęte przez prawodawcę rozwiązania prawne w zakresie umów dostawy oraz negocjacji ich warunków należy ocenić bardzo pozytywnie. Zawierane pisemne umowy, w wielu państwach członkowskich obowiązkowe,

pozwalają zagwarantować producentowi jego określone prawa oraz w sposób jednoznaczny wskazują obowiązki związane z procesem produkcji. Pewność co do ceny i sposobu jej ustalania pozwala nie tylko na planowanie racjonalnej produkcji, ale także na podejmowanie nowych wyzwań gospodarczych w rolnictwie. Z kolei powierzenie roli negocjatora warunków umowy reprezentantom producentów należy poczytywać jako dostrzeżenie ich znamiennej roli w kształtowaniu rynku, w sposób adekwatny do jego potrzeb. Otóż zrzeszeni producenci czynnie kształtując treść zobowiązań mogą odgrywać szczególną rolę w opracowywaniu i promowaniu stosowania standardowych jej formularzy i warunków, które mogą przyjmować uniwersalny charakter. Reprezentując interesy producentów, organizacje przyczyniają się do zabezpieczenia interesów ekonomicznych swoich członków.

Jednocześnie wydaje się, że koncentracja podaży mleka przez uznane organizacje będzie stopniowo pozwalała na umocnienie ich pozycji przetargowej. Ważne jest, aby następowało to w sposób pozwalający na jednoczesne zwiększenie konkurencyjności, jak i racjonalizację produkcji mleka. Stabilizacja omawianego rynku jako jeden z celów WPR jest możliwa, o ile organizacje będą w stanie wspólnie planować i sprzedawać swoją produkcję oraz negocjować warunki dostawy i płatności.

Przyjęte przez prawodawcę rozwiązania normatywne pozwalają zatem na stwierdzenie, że jest on świadomy trudnej sytuacji producentów rolnych i widzi konieczność zwiększania roli ich reprezentacji i organizacji. Tym samym zachęca państwa członkowskie do podjęcia kroków prowadzących do tworzenia i rozwoju ich organizacji.

IMPACT OF REGULATION (EU) NO 2017/2393 ON THE LEGAL ORGANISATION OF THE MILK AND MILK PRODUCTS MARKET

Summary

The aim of this article was to answer the question whether and to what extent the amendments to the legal organisation of the milk and milk products market introduced as of 1 January 2018 contribute to improving the lives of milk producers and the development of the market. This refers to certain legal solutions adopted by the EU legislator which aim to strengthen the role of agricultural producers and their organisations in the agri-food supply chain. The amendments to Regulation 1308/2013 have not changed the organisational framework of the market, but addressed basically two issues - the obligation to conclude raw milk delivery contracts and contractual negotiations in this sector. The legal solutions adopted by the legislator are very positive. Written contracts, which are mandatory in many Member States, define and guarantee the producers' rights and clearly indicate the obligations

associated with the production process. In turn, entrusting the role of a negotiator of contract terms to producers' representatives should be seen as recognition of their significant role in shaping the market in a manner adequate to its needs.

L'IMPATTO DEL REGOLAMENTO (UE) 2017/2393 SULL'ORGANIZZAZIONE GIURIDICA DEL MERCATO DEL LATTE E DEI PRODOTTI LATTIERO-CASEARI

Riassunto

L'articolo si propone di rispondere alla domanda se e in quale misura le modifiche introdotte con la data del 1° gennaio 2018 riguardo l'organizzazione giuridica del mercato del latte e dei suoi prodotti di trasformazione contribuiscano a migliorare la situazione dei produttori di latte e allo sviluppo del mercato. Si tratta di alcune soluzioni giuridiche adottate dal legislatore dell'UE, volte a rafforzare il ruolo dei produttori agricoli e delle loro organizzazioni nella filiera agroalimentare. I cambiamenti apportati al regolamento 1308/2013 non vanno a modificare l'organizzazione del mercato, ma riguardano soprattutto due questioni: rendono obbligatori il ricorso ai contratti per la consegna di latte crudo nonché le trattative contrattuali. Le soluzioni giuridiche adottate dal legislatore dovrebbero essere valutate molto positivamente. Un contratto scritto, d'obbligo in molti Stati membri, definisce e garantisce i diritti del produttore, oltre a determinare chiaramente gli obblighi legati al processo di produzione. Inoltre, il ruolo del negoziatore delle condizioni contrattuali affidato ai rappresentanti dei produttori testimonia di un riconoscimento del loro significativo ruolo nel plasmare il mercato, a seconda delle esigenze dello stesso.

